МИНИСТЕРСТВО
НА ЗЕМЕДѢЛИЕТО И ДЪРЖАВНИТѢ ИМОТИ

УН. БИБЛИОТЕКА
Инв. № 2057
1942

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ ПРОИЗВОДИТЕЛНИТѢ СИЛИ НА РАБОТНАТА ЗЕМЯ ВЪ БЪЛГАРИЯ

Инв. № 4436

ЗЕМЕДЕЛСКИ ИНСТИТУТ
БИБЛИОТЕКА
СОФИЯ

СОФИЯ
1941

Ф312/11
1960
33230
Д5284 1978
ВСИ „В. Кол... в
Централна библ...
Пловдив
2419
...СИ
СЕЛС... ...ИНСТИТУТ
БИБЛИОТЕКА
Инв. № 8155 нова
1960

МИНИСТЕРСТВО
на
Земедѣлието и държавнитѣ имоти
дирекция на земедѣлието, скотовъдството и земедѣл. образование
Отдѣлъ за земед. производство

№ 12670

24 юний 1941 год.

София

До Господа

Областнитѣ директори,
Директоритѣ на областнитѣ земедѣлско-стопански дирекции,
Околийскитѣ агрономи.
Околийскитѣ управители.
Кметоветѣ на селскитѣ общини

Благоприятнитѣ пазарни условия за нашето земедѣлско производство и увеличенитѣ нужди на обединената наша страна, налагатъ да положимъ всички усилия за да увеличимъ бързо това производство.

Едно отъ най-достѫпнитѣ срѣдства за увеличаване на земедѣлското производство, което е добре познато на всѣки земедѣлецъ, е **торенето на работнитѣ земи.** Нистина, съ дългогодишни опити у насъ е установено, че съ правилно отгледване и разумно торене, доходътъ отъ нѣкой окопни култури, като царевицата, слънчогледа, цвеклото, картофитѣ и други може да бѫде увеличенъ съ повече отъ 50%. Освенъ това, всѣки който живѣе на полето е наблюдавалъ, че поради силно изтощаване на работната земя и при най-благоприятни години, съ изобилни валежи, посѣвитѣ на много мѣста у насъ, оставатъ рѣдки и слаби.

Въпрѣки тѣзи очевидни истини, на тора и на торенето нашитѣ земедѣлци не обръщатъ достатъчно внимание. И днесъ още, въ голѣма часть отъ нашитѣ населени мѣста, оборскиятъ торъ се изхвърля край селото, като излишенъ баласть, гдето се загубва или се оставя и разпилява по селския дворъ, съ което замърсява водитѣ за пиене и става изворъ на болести.

...ниверситет
...иблиот...
София

Първото условие за да повишимъ чувствително производството отъ земята у насъ е да съберемъ въ непропускливи торища всичкиятъ оборски торъ, който днесъ се разпилява и прахосва у насъ и следъ това да го използваме за наторяване на нивитѣ. По сжщиятъ начинъ трѣбва да постжпимъ и съ всички органически и други отпадъци, съ които може да се тори.

Оборскиятъ торъ е основата за торенето на работната земя у насъ още повече, че за него нашиятъ земедѣлецъ не е принуденъ да заплаща пари. Въ едно земедѣлие, обаче, което да отговаря на днешнитѣ нужди, само оборскиятъ торъ не е достатъченъ. Като допълнение на оборския торъ, изкуственитѣ (химически) торове сж едно мощно срѣдство за бързото повишаване на производството отъ земята. Презъ тази година, въпрѣки общото поскжпване, цената на изкуственитѣ торове е значително намалѣна за нашата страна и земедѣлцитѣ ще намѣрятъ добра смѣтка въ тѣхното употрѣбление.

При такива условия, изграждането на отговарящи торища отъ всички земедѣлски стопанства, които държатъ добитъкъ, за запазване отъ разпиляване на оборския торъ и по хигиенични съображения, и навременното снабдяване съ евтини изкуствени торове на нашитѣ земедѣлци е една отъ много важнитѣ задачи за разрешаване въ нашето земедѣлие.

Разрешаването на тази задача трѣбва да стане планомѣрно, съ общи усилия и както повелява Законътъ за възстановяване и поддържане производителнитѣ сили на работната земя — публикуванъ въ Държавенъ вестникъ бр. 127—13. VI. 1941 год. и Правилникътъ за приложението му.

Принципитѣ лѣгнали въ този законъ сж:

1) Че оборскиятъ торъ и другитѣ отпадащи материали, съ които може да се тори, трѣбва да се употрѣбяватъ само за торене на българската земя, като се забранява тѣхното унищожаване по какъвто и да било другъ начинъ.

2) Стопанствата, които държатъ добитъкъ и общинитѣ се задължаватъ да си изградятъ торища, по планъ даденъ отъ агрономитѣ, въ които да запазватъ отъ разпиляване торътъ до извозването му на нивитѣ.

3) Изграждането на торищата трѣбва да стане на етапи, въ опредѣленъ срокъ, за което се даватъ следнитѣ подпомагания на стопанитѣ, които си правятъ торища:

а) времето, употрѣбено отъ стопанина за направата на торище, му се пресмѣта за отбита временна трудова повинность;

б) за покупка на строителни материали, на желаещитѣ стопани се даватъ безлихвени заеми отъ Българската земедѣлска и кооперативна банка, въ размѣръ до 50% отъ стойностьта на торището и при петь годишно изплащане;

в) правятъ се всички облекчения за поевтиняването на строителнитѣ материали;

г) всички книжа по строежъ на торище се освобождаватъ отъ гербъ и всѣкакви такси.

* * *

За задоволяване нуждитѣ на стопанитѣ отъ изкуствени торове, държавата прави доставки на такива торове чрезъ Българската земедѣлска и кооперативна банка. Всѣки земедѣлски стопанинъ, който желае да се снабди съ изкуственъ торъ, следъ като се посъветва съ мѣстната опитна станция или опитно поле, отъ гдето ще го упжтятъ какъвъ торъ му е нуженъ, записва нуждното му количество при своя агрономъ. Областнитѣ земедѣлско-стопански директори събиратъ поржчкитѣ за цѣлата область и ги представятъ въ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти, което възлага на Българската земедѣлска и кооперативна банка да извърши доставката.

Съ получаване настоящето, Господа кметоветѣ и агрономитѣ да свикатъ общинскитѣ земедѣлско-стопански комитети, предъ които да се разтълкува Законътъ за възстановяване и поддържане производителнитѣ сили на работната земя — и пристжпи къмъ работа.

Поради това, че нѣкои отъ стопанитѣ сж мобилизирани, при изготвянето на селския планъ за строежъ на торища, презъ настоящата година да се опредѣлятъ да строятъ само ония стопани, които не сж мобилизирани. За сключенитѣ заеми, при Българската земедѣлска и кооперативна банка, за строежъ на торища, лихвитѣ ше бждатъ изплатени на Банката отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти, съгласно специалната Наредба за това.

МИНИСТЪРЪ НА ЗЕМЕДѢЛИЕТО И ДЪРЖАВНИТѢ ИМОТИ

Д. Кушевъ

ЗАКОНЪ

за възстановяване и поддържане производителнитѣ сили на работната земя.

(Държавенъ вестникъ брой 127/13. VI 1941 год.)

Глава I

Цель

Чл. 1. Настоящиятъ законъ има за цель да споспомогне поддържането и възвръщането на производителнитѣ сили на работната земя, чрезъ пълното използване на всички естествени торове и чрезъ бързото разпространение употрѣбата на изкусвенитѣ такива, както и да позволи създаването на една национална индустрия за евтини изкуствени торове.

Глава II

Естественъ торъ

Чл. 2. Оборскиятъ торъ, както и всички отпадащи материали, съ които може да се тори почвата, сж национално богатство; като срѣдство за поддържане и увеличение плодородието на българската земя, тѣ могатъ да бждатъ употрѣбени само за тази цель и никой нѣма право да ги унищожава чрезъ горене и изхвърляне въ рѣкитѣ и блатата, разпилѣване върху пустѣещи мѣста, или по какъвто и да е другъ начинъ.

Чл. 3. Всѣки собственикъ на естествени торови материали е дълженъ да ги запази до тѣхното използуване за торене по начинъ, щото тѣ да не намаляватъ своитѣ качества на торъ.

ВСИ „В. Коларов
Централна библиотека
ПЛОВДИВ

Чл. 4. Естественият торъ се пази до употрѣбата му въ частни и обществени (махленски и селски) торища.

Чл. 5. Собственици на естественъ торъ, които нѣматъ частни торища, одобрени отъ общинско-стопански комитетъ, сѫ длъжни да предаватъ своитѣ естествени торове въ най-близкото обществено торище.

Забележка: Държане на естественъ торъ вънъ отъ обикновеното торище е позволено само докато той се набере до една кола (до 500 кгр).

Чл. 6. Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти опредѣля съ специаленъ правилникъ какви сѫ признатитѣ отъ държавата торища при разнитѣ стопански и климатически условия, планътъ и материалитѣ имъ и какъ да се запазва и обработва тора.

Чл. 7. Три месеци следъ излизане на този правилникъ, общинско-стопанскитѣ комитети, попълнени съ участъковитѣ медицински лѣкари или фелдшери, сѫ длъжни да съставятъ планъ за най-рационалното използуване на естествения торъ отъ общината. За тази цель тѣ събиратъ сведения:

а) за количеството на естествения торъ въ кубически метри, който се добива въ общината и може да бѫде използуванъ за засилване на работната земя;

б) колко отъ този торъ ще бѫде запазенъ въ частнитѣ торища;

За тази цель общинско-стопанскитѣ комитети обикалятъ частнитѣ стопанства и заедно съ собственицитѣ имъ опредѣлятъ кой колко торъ ще има да запазва, кѫде и какво торище ще направи, по силата на този законъ.

Селско-стопанскитѣ комитети приготовляватъ списъци за частнитѣ стопани, които ще си правятъ торища и необходимитѣ имъ материали, които тѣ ще искатъ да си доставятъ чрезъ облекченията на този законъ.

Чл. 8. Общинско-стопанскитѣ комитети опредѣлятъ за всѣка община колко естественъ торъ въ кубически метри ще остане вънъ отъ частнитѣ торища и правятъ планъ за неговото запазване, като опредѣлятъ мѣстата и голѣмината на махленскитѣ и общоселскитѣ торища и необходимитѣ имъ материали за тѣхната постройка.

Торътъ и торищата се изчисляватъ въ кубически метри. Следъ като се събератъ тѣзи сведения, общинско-стопанскитѣ комитети изработватъ 4-годишенъ общински планъ за строежа на частни торища и 3-годишенъ общински планъ за строежа на махленски и общоселски торища за рационално използуване на естествения торъ въ общината. Тѣзи планове тѣ представятъ на околийскитѣ агрономи най-късно 3 месеци отъ излизането на правилника.

Чл. 9. Околийскитѣ агрономи проучватъ общинскитѣ планове за запазване и използуване на естествения торъ въ общинитѣ и ги докладватъ на околийския стопански съветъ и изработватъ околийска програма за построяване на необходимитѣ торища за рационално запазване и използуване на естествения торъ въ околията. Околийскитѣ агрономи представятъ тѣзи планове въ областнитѣ стопански дирекции, които отъ своя страна съставятъ областнитѣ планове за зазапазване и използуване на естественитѣ торове и необходимитѣ за постройка на торищата материали. Областнитѣ планове се представятъ въ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти най-късно до 1 августъ 1941 г., гдето се съставя общъ годишенъ държавенъ планъ по околии за постройка на необходимитѣ торища за пълно използуване на естествения торъ въ страната. Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти и общинитѣ предвиждатъ въ бюджетитѣ си всѣка година необходимитѣ срѣдства за осѫществяване на този планъ.

Чл. 10. За постройка на торища по този законъ се даватъ следнитѣ поощрения:

УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА СОФИЯ

а) строителнитѣ материали, като камъкъ, чакълъ, пѣсъкъ, глина и др. се освобождаватъ отъ кариерно право, акцизъ и всички берии, такси и др.;

б) необходимитѣ дървени материали се даватъ отъ най-близкитѣ общински и държавни гори, по представенъ отъ общинско-стопанския комитетъ списъкъ, съ 75% намаление;

в) необходимиятъ циментъ се доставя общо и по списъкъ отъ общинско стопанския комитетъ, свободенъ отъ акцизъ и каквито и да сж такси и берии;

г) прави се 50% намаление на превознитѣ такси по Б. Д. Ж. на всички строителни материали, предназначени за торища, по списъкъ отъ общинско-стопанския комитетъ;

д) освобождаватъ се отъ всѣкакъвъ гербъ и такси всички книжа въ връзка съ строежа на торища;

е) даватъ се, подъ гаранция на държавата, 5-годишни безлихвени заеми отъ Българската земедѣлска и кооперативна банка до 50% отъ стойностьта на торището;

ж) освобождава се всѣки стопанинъ отъ временна трудова повинность за толкова дни, колкото е ангажиранъ за постройка на торището си; освобождаването става съ бележка отъ общинско-стопаиския комитетъ. Това освобождаване не може да надмине временната трудова повинность за 1 година,

Чл 11. За масово и бързо застрояване на торища, Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти усройва всѣка година въ подходящъ сезонъ единъ агитационенъ строителенъ месецъ.

Презъ този месецъ се проагитирва не само ползата отъ торенето, начинитѣ на използуването и запазването на тора, видоветѣ торища, начинътъ на постройката имъ, необходимитѣ материали, начинътъ на доставката, облекченията, които се даватъ за тѣхъ, но и общитѣ доставки на тия материали. Тѣзи агитации се водятъ отъ министерството изъ цѣлата

страна, отъ областнитѣ дирекции отдѣлно за областитѣ, отъ околийскитѣ агрономи специално за околията; общинско-стопанскитѣ комитети проагитиратъ и доставятъ необходимитѣ строителни материали и даватъ необходимитѣ модели за торища.

Чл. 12. Всѣка година, отъ 1 до 15 октомврий, околийскитѣ агрономи събиратъ сведения чрезъ общинско-стопанскитѣ комитети за построенитѣ презъ годината торища въ кубически метри и правятъ планъ за доставка на необходимитѣ материали за следната година. Тѣзи сведения се представятъ въ областнитѣ земедѣлско-стопански дирекции, а последнитѣ ги представятъ въ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти до 31 декемврий.

Чл. 13. Всѣки околийски агрономъ, който презъ годината е надвишилъ годишната програма за постройка на торищата, получава награда отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти, опредѣлена съ правилника.

Глава III

Изкуствени торове

Чл. 14. Всѣка година, за всѣко населено мѣсто, въ което главно занятие е земедѣлието, Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти урежда, съобразно правилника, по едно демонстративно торене съ изкуственъ торъ въ нѣкое частно, обществено или въ нѣкое нает за цельта стопанство. Необходимитѣ за това разходи то предвижда ежегодно въ бюджета си. Подробности по изпълнението, проагитирването и използуването на тѣзи демонстративно торови опити се уреждатъ въ специаленъ правилникъ.

Забележка: Първитѣ демонстративни опити Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти трѣбва да уреди презъ пролѣтьта на 1941 година съ пролѣтни култури.

Чл. 15. Всѣка година, до 1 юлий, Министрството на земедѣлието и държавнитѣ имоти събира сведения за приблизителнитѣ цени, по които могатъ да се доставятъ изкуственитѣ торове презъ есеньта. Тѣзи сведения веднага се съобщаватъ на околийскитѣ агрономи, и на общинско-стопанскитѣ комитети, които ги оповестяватъ между населението най-широко.

Всѣка година, до 1 августъ, общинско-стопанскитѣ комитети представятъ списъци на стопанитѣ, които желаятъ да си поржчатъ изкуствени торове чрезъ държавна доставка. Тѣзи списъци се изпращатъ на околийскитѣ агрономи до 10 августъ, които отъ своя страна съставятъ общъ списъкъ за околията, който изпращатъ въ съответната областна земедѣлско-стопанска дирекция. Областнитѣ земедѣлско-стопански дирекции съставятъ общъ списъкъ за областьта по околии и го изпращатъ въ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти.

Чл. 16. Най-късно до 20 августъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти приготовлява сведенията за поржчката на изкуственитѣ торове за цѣлата страна и взема всички мѣрки за бързото имъ доставяне което своевременно възлага на Българската земедѣлска и кооперативна банка.

Чл. 17. Разпредѣлението на изкуственитѣ торове между населението, Българската земедѣлска и кооперативна банка прави чрезъ своитѣ клонове или чрезъ кредитиранитѣ отъ нея кооперации, по наряди, дадени отъ министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти.

Чл. 18. За своята разпредѣлителна работа до производителя, Българската земедѣлска и кооперативна банка получава комисиона, опредѣлена въ правилника.

Чл. 19. Изкуственитѣ торове и амбалажа имъ, доставени отъ Б. з. и к. банка се облекчаватъ по следнитѣ начини:

1) премахва се вносното мито на тороветѣ и на амбалажа имъ;

2) изкуственитѣ торове ще се товарятъ на вагона направо отъ шлепа или парахода;

3) химическата анализа се извършва въ лабораториитѣ на митницитѣ. Агрономическитѣ власти си запазватъ правото да извършватъ контрола и анализъ на внесенитѣ въ страната изкуствени торове безъ да вематъ предвиденитѣ въ „Правилника за контрола на материали и препарати, които намиратъ приложение въ земедѣлското стопанство“ („Държавенъ вестникъ“, брой 197 отъ 1937 год.) такси. Всички манипулации по отварянето на торбитѣ за установяване на съдържанието имъ и вземане проби за анализа, както и самата анализа се извършва отъ митническитѣ власти безплатно;

4) намалява се таксата на параходния агентъ на 15 лв. на тонъ, независимо отъ голѣмината на товара и пристанището;

5) премахватъ се общинскитѣ такси върху изкуственитѣ торове въ пристанищнитѣ и непристанищни селища;

6) торбитѣ съ изкуствени торове идватъ пломбирани отъ фабриката съ нейна пломба, която е гаранция за автентичность и съдържанието на тора. Премахватъ се такситѣ за пломбиране и пломбирането отъ страна на българскитѣ власти;

7) премахва се обгербването и заплащането на всички книжа въ връзка съ движението на изкуственитѣ торове въ страната при и следъ разтоварването имъ отъ шлепа, парахода или вагона, ако се трснспортиратъ съ вагони, и въ връзка съ превоза и продажбата имъ въ страната. Тѣзи книжа сж следнитѣ: манифестъ, вносна декларация, заявление, актове, контролни свидетелства и преписи, товарителница, фактура и др.

8) освобождаватъ се отъ гербъ всички брошури, хвърчащи листове, плакати, ценоразписи, упжтвания и други книжа, които целятъ пропаганда на правилното торене съ изкуствени торове;

9) навлото на изкуственитѣ торове се събира по класа 23;

10) премахва се таксата за капариране на вагонъ и такситѣ за теглене и маневриране на вагонитѣ, натоварени съ изкуствени торове.

Чл. 20. За насърдчение създаването на национална индустрия за изкуствени торове се даватъ следнитѣ привилегии:

а) Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти отпуска отъ фонда Т. З. С. безплатно мѣсто за постройки и дворове;

б) всички машини и съоръжения за тази индустрия се освобождаватъ отъ: вносно мито, акцизъ, общински налогъ и берии, включително и адвалорнитѣ такси и др.

в) освобождаватъ се отъ данъкъ зградитѣ всички индустриални постройки, складове и жилища за персонала и работницитѣ.

Чл. 21. Приложението на настоящия законъ се възлага на органитѣ на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти.

Чл. 22. На нарушителитѣ по този законъ се съставятъ актове и се глобяватъ отъ 200 до 5.000 лева. Глобитѣ до 300 лева сж необжалваеми и се събиратъ по реда и начина за събиране прѣкитѣ данъци.

Чл. 23. Три месеци следъ публикуването на настоящия законъ, Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти, като използува всичкитѣ опити и данни, които има досега, издава правилникъ за възстановяване и поддържане силитѣ на българската земя чрезъ естествени и изкуствени торове.

ПРАВИЛНИКЪ

за възстановяване и поддържане производителнитѣ сили на работната земя въ България, чрезъ естествени и изкуствени торове

(Държавенъ вестникъ брой 151/14. VII. 1941 год.)

I. Цель.

§ 1. Настоящиятъ правилникъ се изработи възъ основа на чл. чл. 6 и 23 отъ закона за възстановяване и поддържане производителнитѣ сили на работната земя.

§ 2. Цельта на правилника е да спомогне за резултатното приложение на споменатия законъ чрезъ:

1) пълното използуване на всички естествени торове;

2) бързото разпространение употрѣбата на изкуствени торове;

3) поощрение създаването на национална индустрия за евтини изкуствени торове.

II. Използуване на естествения торъ.

§ 3. Забранява се въ България унищожаването, по какъвто и да е било начинъ, на оборския торъ и на други отпадащи материали, съ които може да се тори почвата. Тѣ могатъ да бждатъ използувани само за възстановяване и поддържане плодоронитѣ сили на българската земя, като се запазватъ, до употрѣблението имъ, по начинъ тѣ да не загубятъ своитѣ качества на торъ.

§ 4. До употрѣблението му, естественiятъ торъ

се събира и пази въ нарочно за цельта изградени, непропускливи торища, които биватъ **частни,** когато сѫ собственость на отдѣлно стопанство и **обществени,** когато обслужватъ повече стопанства (махали, кооперации, села и пр.).

§ 5. Собственици на естественъ торъ, които по една или друга причина нѣматъ частно торище (поради маломѣренъ и неподходящъ стопански дворъ, крайна нѣмотия и пр.) сѫ длъжни да предаватъ своитѣ естествени торове въ най-близкото обществено торище. Изхвърляне и струпване тора на открито, вънъ отъ торището, се забранява. Държането на торъ вънъ отъ торището е позволено само докато се набере до една кола

Торътъ отъ обществените торища се използува отъ всички стопани, които сѫ участвували въ набирането на тора, пропорционално съ числото на добитъка имъ, пресмѣтанъ въ „глави едъръ добитъкъ".

§ 6. Условията, на които трѣбва да отговарятъ торищата, които се изграждатъ въ България за събиране на естествения торъ и на материалитѣ, съ които може да се тори, сѫ: 1) да бѫдатъ непропускливи; 2) по размѣри да отговарятъ за количеството на тора, който ще се събира въ тѣхъ до узрѣването му; 3) да позволяватъ удобното манипулиране съ тора; 4) да иматъ солидна направа, като се изготвятъ съ мѣстни материали.

За малки бедни стопанства, въ районитѣ съ здрава почва, при липса на камъкъ и други строителни материали, торищата се изграждатъ съ тромбована глина, съгласно дадения планъ и упѫтване за строежа въ приложението къмъ този правилникъ.

По-заможнитѣ стопанства, при наличността на камъкъ, съобразно съ количеството на тора, който ще съхраняватъ, изграждатъ необходимитѣ имъ торища съ камъкъ, варь, пѣсъкъ, чакълъ, циментъ (или хидравликъ), по даденитѣ планове и упѫтвания.

Обществените торища сѫ масивни градежи съ

гореизброенитѣ материали, направени на централни, достѫпни мѣста, удобни за общо ползуване.

При изграждането на торищата, както частни, така и обществени, особено внимание се обръща на това, торищата да не станатъ източникъ за замърсяване водитѣ за пиене. Торищата се ограждатъ, за да не се разнася събрания торъ отъ минаващитѣ животни.

§ 7. Най-късно три месеци следъ излизането на този правилникъ, попълненията общински земедѣлско-стопански комитетъ въ всѣки населенъ пунктъ, въ съставъ: 1) председатель — общинския кметъ; 2) подпредседатель — участъковия (мѣстенъ) агрономъ; 3) двама вещи, дейни и почтени земедѣлски стопани — избрани отъ мѣстната земедѣлско-стопанска задруга; 4) секретарьтъ на комитета и 5) участъковия медицински лѣкарь или фелдшеръ установява планътъ за най-рационално запазване и използуване на естествения торъ въ общината.

§ 8. Общинскиятъ земедѣлско-стопански комитетъ опредѣля кои стопани въ общината ще си построятъ частни торища и за какво количество естественъ торъ трѣбва да се построятъ и кѫде, обществени торища.

Комитетътъ опредѣля видътъ на торищата и количеството на материалитѣ, които трѣбва да се доставятъ за изграждането, както на частнитѣ — за смѣтка на отдѣлнитѣ стопани, така и на обществените торища—за смѣтка на общината или други организации, по облекченията на този законъ.

Следъ като се събератъ и проучатъ основно тѣзи сведения, общинско-стопанскитѣ комитети изработватъ 4-годишенъ общински планъ за строежъ на частни торища и 3-годишенъ общински планъ за строежа на махленски и други обществени торища. Този планъ, председателя на комитета представя на околийския агрономъ най-късно три месеци отъ излизането на правилника.

§ 9. Околийскитѣ агрономи проучватъ общинскитѣ планове за запазване и използуване на естествения торъ въ общинитѣ, като вематъ мнението и на околийския стопански съветъ въ съставъ: 1) околийския управитель; 2) околийския агрономъ; 3) директоръ — клона на Б. з. и к. банка; 4) околийския инженеръ; 5) околийския ветеринаренъ лѣкарь и 6) околийския хуманенъ лѣкарь.

Следъ всестранното проучване на въпроса, съветътъ изготвя плана за запазване и използуване на естествения торъ въ околията. Околийскитѣ агрономи представятъ тѣзи планове въ областнитѣ стопански дирекции, които отъ своя страна изготвятъ областни планове за запазване и използуване на естественитѣ торове и необходимитѣ за постройката на торищата материали.

Областнитѣ планове се представятъ въ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти най-късно до 1 августъ гдето се съставя общъ годишенъ държавенъ планъ по околии за постройка на необходимитѣ торища.

Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти и общинитѣ предвиждатъ въ бюджетитѣ си всѣка година необходимитѣ срѣдства за осѫществяването на този планъ.

§ 10. За постройка на торища по този законъ се даватъ следнитѣ поощрения:

а) строителнитѣ материали, като камъкъ, чакълъ, пѣсъкъ, глина и други се освобождаватъ отъ кариерно право, когато се отнася до кариери, които не сѫ отдадени подъ наемъ, отъ акцизъ и всички берии. такси и др.

б) необходимитѣ дървени материали се даватъ отъ най-близкитѣ общински и държавни гори, по представенъ отъ общинско-стопанския комитетъ списъкъ, съ 75% намаление;

в) необходимиятъ циментъ се доставя общо и по списъкъ отъ общинско-стопанския комитетъ, свободенъ отъ акцизъ и каквито и да сѫ такси и берии.

г) всички строителни материали, предназначени за строежъ на торища, по представенъ списъкъ отъ общинско-стопанския комитетъ, се ползуватъ съ 50% намаление на превознитѣ такси по Б. д. ж.

д) всички книжа по строежа на торищата се освобождаватъ отъ всѣкакви такси и гербъ;

е) за изграждане на торищата се даватъ 5-годишни безлихвени заеми отъ Българската земедѣлска и кооперативна банка въ размѣръ до 50% отъ стойността на торището, като за покриване на лихвитѣ по отпуснатитѣ заеми Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти предвижда ежегодно необходимитѣ суми въ своя бюджетъ;

ж) освобождава се всѣки стопанинъ отъ временна трудова повинность за толкова дни, колкото е употрѣбилъ за постройката на торището си. Освобождаването става съ бележка отъ общинско-стопанския комитетъ и не може да надмине временната трудова повинность за една година.

§ 11. За повсемѣстното построяване на торища, ежегодно месецъ януари се отрежда за агитационенъ месецъ за строежъ на торища. Агитацията се провежда отъ всички поддѣления на агрономнитѣ служби. Презъ този месецъ се организиратъ и поржчкитѣ за общитѣ доставки на необходимитѣ строителни материали.

§ 12. Въ края на всѣка година околийскитѣ агрономи даватъ отчетъ на областнитѣ стопански директори за построенитѣ торища въ околиитѣ имъ, а областнитѣ стопански директори даватъ отчетъ на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти за построенитѣ торища въ областитѣ имъ до 31 декемврий.

§ 13. Всѣки околийски агрономъ, който презъ годината е надвишилъ годишната програма за постройка на торища, получава парична награда отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти, размѣрътъ на която се опредѣля отъ съвета при Земедѣлско-стопанския отдѣлъ при министерството.

III. Изкуствени торове

§ 14. За проагитиране употрѣбата на изкуственитѣ торове въ българското земедѣлие, Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти урежда ежегодно, по предварително начертанъ планъ, демонстративни торения съ изкуствени торове, като раздава безплатно или съ намалени цени такива торове за извеждане на демонстрациитѣ.

§ 15. Ежегодно до 1 юлий Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти събира сведения за приблизителнитѣ цени, по които могатъ да се доставятъ изкуственитѣ торове презъ есеньта. Чрезъ агрономичнитѣ служби и общинско-стопанскитѣ комитети се разгласяватъ най-широко между земедѣлцитѣ ценитѣ и условията за доставката на изкуственитѣ торове.

Общинско-стопанскитѣ комитети съставятъ списъкъ на стопанитѣ, които желаятъ да си доставятъ изкуствени торове чрезъ държавна доставка. Така съставенитѣ списъци се изпращатъ до 10 августъ на околийскитѣ агрономи, които отъ своя страна съставятъ общъ списъкъ за околията, който изпращатъ въ областната земедѣлско-стопанска дирекция. Областниятъ земедѣлско-стопански директоръ съставя общъ списъкъ по околии за нуждата отъ изкуствени торове на областьта, който изпраща въ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти.

§ 16. Възъ основа исканията на областнитѣ земедѣлско-стопански директори, Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти изготвя обща държавна поржчка на изкуствени торове, която предава на Българската земедѣлска и кооперативна банка за изпълнение.

§ 17. Доставенитѣ изкуствени торове, Българската земедѣлска и кооперативна банка разпредѣля между земедѣлското население, съгласно даденитѣ ѝ наряди отъ Министерството на земедѣлието, чрезъ своитѣ клонове или чрезъ кредитиранитѣ отъ нея кооперации.

§ 18. За своята разпредѣлителна работа до производителя, Българската земедѣлска и кооперативна банка и кооперациитѣ — пласьори пресмѣтатъ следващата имъ се комисионна, която се опредѣля отъ управителния съветъ на банката за всѣка отдѣлна доставка.

VI. Поощрения за създаването на национална индустрия за изкуствени торове

§ 19. На солидни предприятия, които притежаватъ необходимитѣ капитали и опитность за такова производство и изявяватъ желание да произвеждатъ изкуствени торове въ България, се правятъ следнитѣ облекчения:

1) Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти отпуска отъ фонда Т. з. с. безплатно мѣсто за постройка на необходимитѣ сгради и за дворове.

2) всички машини и съоржжения за тази индустрия се освобождаватъ отъ вносно мито, акцизъ, общински налогъ и берии, адвалорни такси и др.;

3) всички индустриални постройки, складове и жилища за чиновницитѣ и за работницитѣ се освобождаватъ отъ данъкъ сгради.

§ 20. Всички провинения за неизпълнение нареждания на този правилникъ се наказватъ, съгласно закона за възстановяване и поддържане производителнитѣ сили на работната земя. На неизпълнилитѣ нареждания на този правилникъ се съставя актъ отъ земедѣлския администраторъ. За глоби до 300 лева се издава наказателно постановление отъ околийския агрономъ, а отъ 300 до 5.000 лева — отъ областния земедѣлско-стопански директоръ.

Наставления за строежъ на торища отъ тромбована глина

Торището отъ тромбована глина е една обикновена яма изкопана въ земята, съ наклонени стени, за да не става сриване, направена непропускаема чрезъ набиване дъното и стенитѣ съ глина.

Стенитѣ на торището се издаватъ съ 40 см. надъ нивото на терена, чрезъ насипъ отъ пръсть, чийто наклонъ завършва съ канавки, непозволяващи проникването на дъждовнитѣ и други води въ торището.

За да се получи наклона на стенитѣ, започва се съ изкопването дъното на торището по размѣритѣ дадени въ плана като, обаче, се прибавя по 40 см. за дължината и ширината (т. е. по 20 см. за всѣка стена, които ще се изпълнятъ съ глината) и 20 см. за дълбочината, или размѣритѣ сж:

а) 5.40 м. дължина, б) 3.25 м. ширина и в) 1 м. срѣдна дълбочина.

Въ срѣдата на дъното по дългата му страна се прави една канавка 20 см. широка и 20 см. дълбока съ наклонъ 4% (4 см. на 1 метъръ) къмъ пикочната яма, а отъ двѣтѣ дълги страни на торището къмъ канавката дъното е съ наклонъ 4% (4 см. на 1 метъръ), както е показано въ плана — **разрѣзъ Б-Б I.**

Следъ като дъното е профилирано по горния начинъ, очертаватъ се наклоненитѣ стени на торището, като за цельта се свлича земята чрезъ съединяване външнитѣ размѣри на торището, т. е.:

а) 5.70 метра дължина; б) 3.90 метра ширина— съ тия на дъното.

Набиването на глината става съ помощьта на куфражъ даденъ въ плана, състоящъ се отъ нако-

вани и здраво свързани дъски, който се поставя **по наклона**, чрезъ свързване съ набити въ земята дървени колове. Глината се набива съ дървени тромбовки. Тя не трѣбва да е много влажна и пластоветѣ да не сж по дебели отъ 20—30 см. Следъ набиванѐ на 20—30 см. по дължината на куфража, набиватъ се следващитѣ 20—30 см. и т. н. докато се изпълни цѣлата височина. Куфражътъ се премѣства по-нататъкъ, свързва се отново съ дървенитѣ колове и т. н. докато се довършатъ всичкитѣ стени на торището. Следъ това се тромбова дъното на торището, като му се дадатъ посоченитѣ по-горе наклони и се направи канавката.

Следъ довършване на торището, желателно е да се направи една глинена замазка съ оглаждане на стенитѣ и дъното. Така приготвеното торище се оставя да позасъхне и е готово за употребление. Следъ всѣко изпразване на торището е необходимо да се замажатъ появилитѣ се пукнатини, за да има сжщото по-голѣма трайность.

КАЛКУЛАЦИЯ

на торище за 6 глави едъръ добитъкъ (малъкъ типъ)

А. **Пояснение къмъ плана**: 1) Стенитѣ на торището се правятъ отъ каменень зидъ—50 см. дебелъ, отиващъ 40—50 см. подъ дъното на торището и 60 см. надъ нивото на терена (надзидъ).

Зидарията се прави съ обикновенъ варовъ разтворъ 1 : 3 (една часть гасена варь и 3 части пѣсъкъ). Фугитѣ между отдѣлнитѣ камъни се изтъргватъ отъ хоросана на 2—4 см. и се замазватъ съ циментовъ разтворъ 1 : 2, за да стане зидарията непропускаема.

2) Дъното на торището е дълбоко 0.40 метра въ високия край и 0.60 метра при съседство на ямата, смѣтано отъ нивото на терена и има наклонъ къмъ последнята — 3.5% (3.5 см. на 1 м.). Въ срѣдата на дъното (по дължината на торището) се прави канавка за отвеждане течноститѣ къмъ пйкочната

яма съ размѣри: 20 см. ширина и 15 см. дълбочина. Отъ дветѣ дълги страни на торището къмъ канавката се дава наклонъ 5% (5 см. на 1 метъръ).

Дъното на торището и това на пикочната яма се настила съ камъни около 20 см., които се наливатъ съ бетонъ въ съставъ 1 : 2 : 4 (часть циментъ, 2 части пѣсъкъ и 4 части чакълъ) като дебелината на бетонната настилка е около 15 см.

Б. Калкулация (смѣтка) на торището

За построяването на торището ще сж необходими следнитѣ материали:

а) камъни . .	38 куб. м.	д) циментъ .	20 торби
б) гасена варь	3.3 куб. м.	е) изкопи .	46 куб. м.
в) пѣсъкъ . .	12 куб. м.		
г) чакълъ . .	2.5 куб. м.	ж) Зидария .	26 куб. м.

При **срѣдни цени** на материалитѣ (за селата въ софийско — августъ 1939 г.)

1 куб. м. камъни .	30 лв.	1 куб. м. чакълъ	40 лв.
1 куб. м. гасена варь	150 лв.	1 куб. м. изкопи	30 лв.
1 куб. м. пѣсъкъ .	40 лв.	надници на май —	
1 торба циментъ .	75 лв.	стора зидарь	70 лв.

торището ще струва

38 куб. м. камъни по	30 лв. =	1.140 лв.
3.3 куб. м. гасена варь по . .	150 лв. =	495 лв.
12 куб. м. пѣсъкъ по	40 лв. =	480 лв.
2.5 куб. м. чакълъ по	40 лв. =	100 лв.
20 торби циментъ по	75 лв. =	1.500 лв.
46 куб. м. изкопи по	30 лв. =	1.380 лв.
надници на майсторъ-зидарь	=	800 лв.
	Всичко:	5.895 лв.
	кржгло:	6,000 лв.

Ако приемемъ, че стопанинътъ може да си достави самъ камънитѣ, пѣсъка, чакъла, да извърши

изкопитѣ самъ съ наличнитѣ трудови сили на стопанството си, както и да помага при изграждането на зидарията, стойността на торището се намалява съ съответнитѣ разходи и торището ще струва на последния само 2.695 лева или кржгло **2.800 лв.**

Забележка: При повишаване цената на материалитѣ и на труда, повишава се и разхода за изграждането на торището пропорционално съ поскжпването.

КАЛКУЛАЦИЯ

на торище за 8—10 глави едъръ добитъкъ (срѣденъ типъ)

А. **Пояснение къмъ плана**: 1) Стенитѣ на торището се изграждатъ отъ каменен зидъ — 50 см. дебелъ, отиващъ 40—50 см. подъ дъното (основи) и 60 см. надъ нивото на терена (надзидъ). Зидарията се прави съ обикновенъ варовъ разтворъ 1:3 (1 часть гасена варь и 3 части пѣсъкъ.) Фугитѣ между отдѣлнитѣ камъни се изтъргватъ на 2—4 см. и се измазватъ съ циментовъ разтворъ 1:2, за да стане зидарията непропускаема.

2) Дълбочината на торището е отъ къмъ рампата 0.50 м. (смѣтано отъ нивото на терена) и въ съседство съ пикочната яма 0.90 метра, като се дава по такъвъ начинъ общъ наклонъ къмъ пикочната яма 4% (4 см. на 1 метъръ). Въ срѣдата на дъното на торището, по дължината, се прави канавка съ размѣри 20 см. ширина и 15 см. дълбочина, за отвеждане течноститѣ къмъ пикочната яма.

Отъ дветѣ дълги страни на дъното къмъ канавката се прави наклонъ отъ 5% (5 см. на 1 метъръ) за оттичане на течноститѣ въ последната.

Дъното на торището и пикочната яма се настила съ камъни 20 см., които се наливатъ съ бетонъ въ съставъ 1:2:4 (1 часть циментъ, 2 части пѣсъкъ и 4 части чакълъ) при дебелина на бетонната настилка 15 см.

3) Рампата се изгражда отъ камъни при наклонъ 6% (6 см. на 1 метъръ), съ размѣри 2.50 метра ширина и 2.20 м. дължина — въ плитката часть на торището.

Б. Калкулация (смѣтка) на торището

За построяване на торището ще сж необходими следнитѣ материали:

а) камъни . .	56 куб. м.	д) циментъ	42 торби
б) гасена варъ	5.6 куб. м.	е) изкопи	93 куб. м.
в) пѣсъкъ . .	18 куб. м.		
г) чакълъ . .	5.3 куб. м.	ж) зидария	37 куб. м.

При **срѣдни цени** на строителнитѣ материали (за софийско)

а) камъни . 30 лв. за 1 куб. м.
б) гасена варь 150 лв. за 1 куб. м.
в) пѣсъкъ . 40 лв. за 1 куб. м.
г) чакълъ . 40 лв. за 1 куб. м.
д) циметъ . 75 лв. за 1 торба
е) изкопи . 30 лв. за 1 куб. м.
надници на майсторъ-зидарь 70 лв.

торщето ще струва:

а) камъни 56 куб. м. по . . .	30 лв.	=	1.680 лв.
б) гасена варь 5.6 куб. м. по .	150 лв.	=	840 лв.
в) пѣсъкъ 18 куб. м. по . . .	40 лв.	=	720 лв.
г) чакълъ 5.3 куб. м. по . .	40 лв.	=	212 лв.
д) циментъ 42 торби по . . .	75 лв.	=	3.150 лв.
е) изкопи 93 куб. м. по . . .	30 лв.	=	2.790 лв.
ж) надници на майсторъ-зидарь			1.500 лв.
		Всичко:	10.892 лв.
		кржгло	10.900 лв.

Ако приемемъ, че стопанинътъ ще може да си достави самъ камънитѣ, пѣсъка, чакъла, да извърши съ своя работна ржка изкопитѣ и помага съ сжща-

та на майстора-зидарь, стойността на торището се намалява съ съответнитѣ разходи и се опредѣля на:

10.900 — 5.700 лв. = 5.200 лв., кржгло **5.500 лв.**

Забележка: При повишаване цената на материалитѣ и на труда, повишава се и разхода по изграждането на торището пропорционално съ поскжпването.

КАЛКУЛАЦИЯ

на торище за 18—20 глави едъръ добитъкъ (голѣмъ типъ)

А. **Пояснение къмъ плана**: 1) Стенитѣ на торището се изграждатъ отъ камененъ зидъ 50 см. дебелъ, отиващъ 40—50 см. подъ дъното (основи) и 60 см. надъ нивото на терена (надзидъ). Зидарията се прави съ обикновенъ варовъ разтворъ 1:3 (1 часть гасена варь и 3 части пѣсъкъ). Хоросана между фугитѣ на отдѣлнитѣ камъни на зидарията се изтръгва на 2—4 см. дълбочина, които празднини се измазватъ съ циментовъ разтворъ 1:2, за да стане зидарията непропускаема.

2) Дъното на торището отъ къмъ рампата е дълбоко 40 см. (смѣтано отъ нивото на терена), а въ съседство съ пикочната яма — 85 см., като по такъвъ начинъ се дава наклонъ отъ 4% (4 см. на 1 метъръ) за отвеждане течноститѣ въ пикочната яма. Освенъ този общъ наклонъ отъ срѣдата на дъното къмъ дветѣ дълги страни на торището се прави другъ наклонъ отъ 3.5% за оттичане на течния торъ въ канавкитѣ, отвеждащи го въ пикочнитѣ ями. Канавкитѣ иматъ размѣри 20 см. ширина и 15 см. дълбочина и се правятъ по цѣлата дължина на дъното отъ дветѣ страни на торището, както е показано въ плана.

Дъното на торището и пикочнитѣ ями се настилатъ съ камъни 20 см., които се наливатъ съ бетонъ въ съставъ 1:2:4 (1 часть цементъ, 2 части пѣсъкъ, 4 части чакълъ) при дебелина на бетонната настилка кржгло 15 см.

3) Рампата за вкарване на колитѣ въ торището се прави отъ къмъ плитката страна на последното и е съ размѣри: дължина 2.80 метра и ширина 2.50 метра. Изгражда се отъ каменна зидария, като и се дава наклонъ 6%.

Б. Калкулация (смѣтка) на торището

За построяване на торището ще сж необходими следнитѣ материали:

а) камъни . .	87 куб. м.	д) цементъ	70 торби
б) гасена варь	7 куб. м.	е) изкопъ	115 куб. м.
в) пѣсъкъ . .	28 куб. м.		
г) чакълъ . .	9 куб. м.	ж) зидария	57 куб. м.

При **срѣдни цени** на материалитѣ (за софийско)

а) камъни .	30 лв.	за 1 куб. м.
б) гасена варь	150 лв.	за 1 куб. м.
в) пѣсъкъ .	40 лв.	за 1 куб. м.
г) чакълъ .	40 лв.	за 1 куб. м.
д) цементъ .	75 лв.	за 1 торба
е) изкопи .	30 лв.	за 1 куб. м.

надници на майсторъ зидарь 70 лв.

торището ще струва:

а) камъни 87 куб. м. по . . .	30 лв.	= 2.610 лв.
б) гасена варь 7 куб, м по .	150 лв.	= 1.050 лв.
в) пѣсъкъ 28 куб. м по . . .	40 лв.	= 1.120 лв.
г) чакълъ 9 куб. м. по . .	40 лв.	= 360 лв.
д) цементъ 70 торби по	75 лв.	= 5.250 лв.
е) изкопъ 115 куб. м. по	30 лв.	= 3.450 лв.
ж) надници на майсторъ-зидарь . . .		= 2.500 лв.
	Всичко:	16.340 лв.
	кржгло:	16.500 лв.

Ако приемемъ, че стопанинътъ може да си достави самъ камънитѣ, пѣсъка, чакъла, да извърши съ собственъ трудъ изкопитѣ и помага съ сѫщия на майсторъ-зидара при зидарията, бетона и фугирането на стенитѣ, стойността на торището се намалява съ съответнитѣ разходи и се опредѣля на:

16.500 — 8.000 = 8.500 лв. кръгло 9.000 лв.

Забележка: При повишаване цената на материалитѣ и на труда повишава се и разхода по изграждането на торището пропорционално съ поскъпването.

НАРЕДБА

за отпускане безлихвени заеми отъ Българската земедѣлска и кооперативна банка, за строежъ на торища.

(Държавенъ вестникъ брой 152 — 15.VII 1941 год.)

§ 1. Настоящата наредба се изработи възъ основа чл. 10, буква „е“ отъ закона за възстановяване и поддържане производителнитѣ сили на работната земя.

§ 2. Поради изключителното значение на оборския торъ за поддържане производителнитѣ сили на работната земя и необходимостьта отъ запазването му въ нарочно за цельта построени торища, мѣстнитѣ агрономи и кметоветѣ — председатели на общинскитѣ земедѣлско-стопански комитети, иматъ грижата за бързото изграждане на необходимитѣ торища въ района имъ, като обясняватъ на стопанитѣ поощренията, които се даватъ за такива строежи.

§ 3. Стопани, които желаятъ да си построятъ необходимото имъ торище чрезъ безлихвенъ заемъ отъ Българската земедѣлска и кооперативна банка, подаватъ необгербвано заявление по даденъ образецъ до околийския агрономъ, който, следъ провѣрка, ако намѣри всичко редовно, препраща заявлението съ ходатайство до мѣстния клонъ на Българската земедѣлска и кооперативна банка, който отпуска заема, като уведомява агронома за отпускането.

§ 4. Българската земедѣлска и кооперативна банка отпуска безлихвени заеми за строежъ на торища, подъ гаранция на държавата, въ размѣръ, съобразно съ внесената сума за сѫщата година отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти,

за покриване лихвитѣ на отпуснатитѣ безъ лихва заеми.

§ 5. Полученията безлихвенъ заемъ може да бѫде изразходванъ само за строежъ на торище, при което стопанинътъ се задължава да изгради торището още сѫщата година.

§ 6. Получилитѣ заемъ за постройка на торище, които сѫ ползували заема за друга цель, се лишаватъ отъ предвиденитѣ въ закона облаги.

Дължимитѣ отъ такива стопани суми ставатъ веднага изискуеми и за събирането имъ, заедно съ съответнитѣ лихви, отъ деня на отпускане на заема, клоноветѣ на българската земедѣлска и кооперативна банка предприематъ принудителни действия — съобразно разпорежданията на закона за Б. з. и к. банка и наредбитѣ на последната.

§ 7. Общини, кооперативни и други сдружения, които желаятъ да си построятъ общо торище чрезъ безлихвенъ заемъ, постѫпватъ и се третиратъ по сѫщия начинъ, както частнитѣ стопани.

Заявление — образецъ

Не се обгербва по чл. 10 отъ закона за възстановяване и поддържане производителнитѣ сили на работната земя.

До Господина

Околийския агрономъ

гр. . . . . .

ЗАЯВЛЕНИЕ

отъ . . . . . отъ с. (гр.) . . . . . околия . . . . за отпускане на 5 годишенъ безлихвенъ заемъ за строежъ на торище, съгласно закона за възстановяване и поддържане производителнитѣ сили на работната земя.

Господинъ агрономъ,

Притежавамъ . . . коне . . . волове . . . крави, . . . биволи, . . . овци, . . . свини, за които желая да си построя торище по планъ и рѫководство на агрономството и по облекченията на цитирания законъ.

Моля да ходатайствувате предъ Българската земедѣлска и коопоративна банка да ми се отпусне за цельта безлихвенъ заемъ въ размѣръ на . . . лева и словомъ . . . . . лева която сума съставлява ...% отъ стойността на торището.

Условията за отпускане и изплащане на заема ми сѫ известни.

с. (гр.) . . . . . дата . . . . . .

Съ почитание . . . . . .

. . . . . общинско управление удостовѣрява истинността на подписа и на нуждата отъ постройка на торище.

Дата . . . . Кметъ: . . . . Секр. бирникъ . . . .

До Г-на Директора,

на Българската земедѣлска и кооперативна банка.

гр. . . . . .

Настоящето при надписъ изпращамъ на Б. з. и к. банка съ ходатайство да се отпусне на . . . . . отъ . . . . . безлихвенъ заемъ за строежъ на торище въ размѣръ на сумата . . . . . (словомъ) . . . . . : лева.

гр. . . . . , (дата) . . . . . .

Околийски агрономъ: . . . . . .

Запазване на оборския торъ въ торището и торенето на нивитѣ

Стопанинътъ, следъ като си построи торището, събира ежедневно въ сѫщото оборскиятъ торъ съ постелята, които отпадатъ при животнитѣ.

Торището се пълни равномѣрно съ торъ, като торътъ се притѫпква отъ време на време за да узрѣе правилно.

Презъ пролѣтьта и лѣтнитѣ месеци, стопанинътъ се грижи, потоцитѣ, които се образуватъ въ двора отъ падналитѣ дъждове да не се изливатъ въ торището. Торътъ, обаче, трѣбва да се поддържа нормално влаженъ. При силно засушаване и изсъхване на тора, сѫщиятъ се навлажнява чрезъ поливане.

За запазване на тора отъ излишни изпарения, около западната и южна страна на торището се засаждатъ нѣколко сѣнчести дървета.

Следъ като стопанинътъ си е построилъ торище, оставянето на купища на оборския торъ изъ стопанскиятъ дворъ не намира оправдание. То се забранява и отъ закона. Тамъ гдето торищата сѫ построени вънъ отъ селото обаче, позволено е само стопанинътъ да струпва торътъ на купъ, до набирането на достатъчно торъ за напълване на една кола. Набраниятъ въ такова количество торъ се откарва следъ това въ торището.

Извозването на тора отъ торището и наторяването на нивитѣ се извършва късно на есень, следъ като се привършатъ другитѣ работи въ стопанството.

Съ оборскиятъ торъ се наторяватъ нивитѣ, които ще бѫдатъ засѣти презъ пролѣтьта съ **царвица, слънчогледъ. кръмно цвекло, захарно цвекло, картофи** и други окопни растения.

Оборскиятъ торъ е още особено нуженъ за изобилното наторяване на зеленчуковитѣ градини.

Нивитѣ за окопни растения се наторяватъ съ 6 до 8 добре натоварени коли оборски торъ на декаръ. **При торенето, оборскиятъ торъ се пръска равномѣрно по цѣлата нива, която торимъ и веднага следъ това се заорава.** Когато ще се торятъ голѣми ниви, за да се извърши наторяването правилно — по цѣлата повърхность на нивата — голѣмата нива се разчертава предварително на по-малки части отъ по-половинъ декаръ или декаръ и всѣка часть получава опредѣленото число коли оборски торъ.

Поржчки за изкуствени торове

Оборскиятъ торъ е основата на торенето въ българското земедѣлие.

Само обрскиятъ торъ не е достатъченъ, обаче, за да увеличимъ бързо земедѣлското производство въ нашата страна. Като допълнение на оборския торъ, изкуственитѣ (химически) торове сж едно мощно срѣдство за бързото увеличаване на производството отъ земята.

Цената на изкуственитѣ торове и на земедѣлскитѣ произведения днесъ е такава, че земедѣлскиятъ стопанинъ ще намѣри добра смѣтка при правилното торене съ тѣзи торове.

Правилното торене съ изкуствени торове се състои въ това, стопанинътъ да тори съ тѣзи изкуствени торове, отъ които **неговата** земя има нужда.

Торопотрѣбностьта на почвитѣ въ различнитѣ райони на нашата страна се опредѣля отъ земедѣлскитѣ опитни станции и опитни полета. Ето защо, преди да тори съ изкуствени торове, стопанинътъ трѣбва да се посъветва съ най-близката му опитна станция или опитно поле, отъ гдето ще го упжтятъ какъвъ торъ му е нуженъ и какъ да тори съ него.

За задоволяване нуждитѣ на земедѣлскитѣ стопани отъ изкуствени торове, държавата набавя ежегодно, при облегчени условия, по силата на Закона за възстановяване и поддържане производителнитѣ сили на работната земя, необходимитѣ количества торове.

Държавната доставка се извършва чрезъ Българската земедѣлска и кооперативна банка, която пласира доставенитѣ торове по опредѣлена цена.

Всѣки земедѣлски стопанинъ, който желае да се снабди съ изкуствени торове отъ държавната доставка, е длъженъ да даде своята поржчка на общинско-стопанския комитетъ презъ месецъ юлий. Въ поржчката си, стопанинътъ съобщава какво количество и отъ кои торове иска да му се набавятъ.

Поржчки за изкуствени торове се приематъ отъ общинско-стопанскиятъ комитетъ най-късно до 31 юлий.

Общинскиятъ земедѣлско-стопански комитетъ, околийскиятъ агрономъ и областниятъ земедѣлско-стопански директоръ отправятъ за изпълнение поржчкитѣ по редътъ и въ сроковетѣ посочени въ чл. 15 на Закона за ръзстановяване и поддържане производителнитѣ сили на работната земя.

Следъ доставката и разпредѣлението на торовете, всѣки стопанинъ, който е далъ поржчка за изкуствени торове, е длъженъ да се яви на опредѣленото мѣсто за раздаване на тороветѣ и получи поржчаното количество.

ВСИ „В[illegible]в
Централна библиотека
ПЛОВДИВ

УНИВЕРСИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА
СОФИЯ

ПЛАНЪ на ТОРИЩЕ отъ ТРОМБОВАНА ГЛИНА

ЗА 4 ГЛАВИ ЕДЬРЪ ДОБИТЪКЪ

М = 1:50

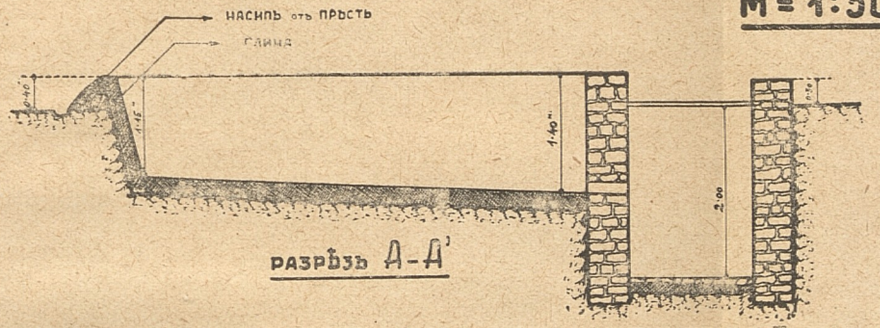

РАЗРѢЗЪ А-А'

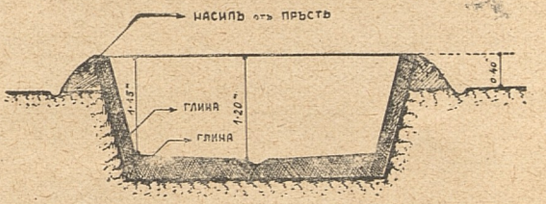

РАЗРѢЗЪ Б-Б'

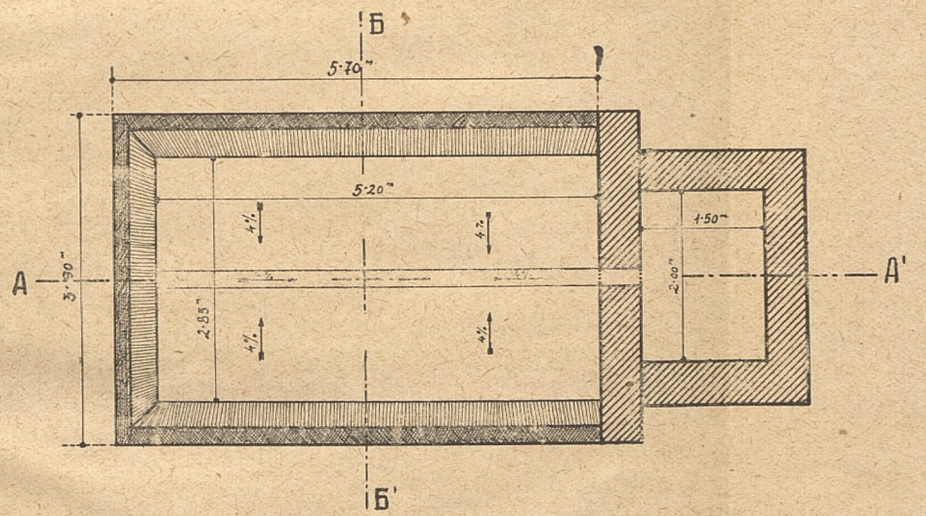

ПЛАНЪ

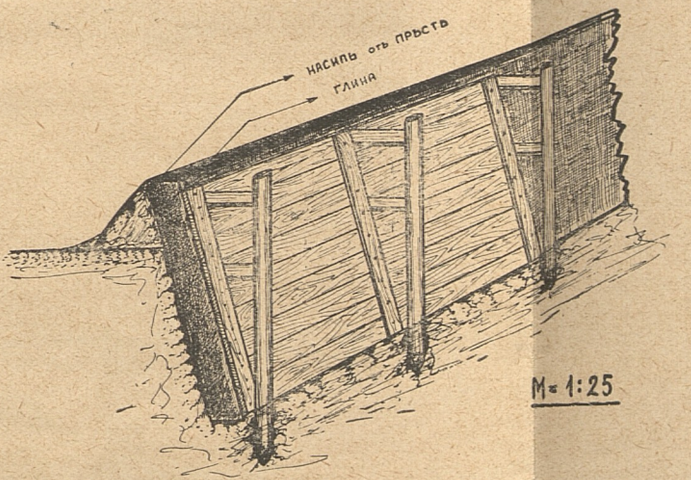

М = 1:25

КОФРАЖЪ ЗА ТРОМБОВАНЕ НА ГЛИНАТА

Д. Събаджиевъ
- зем. инж. -

ПЛАНЪ на ТОРИЩЕ

за 6 глави ЕДЪРЪ ДОБИТЪКЪ

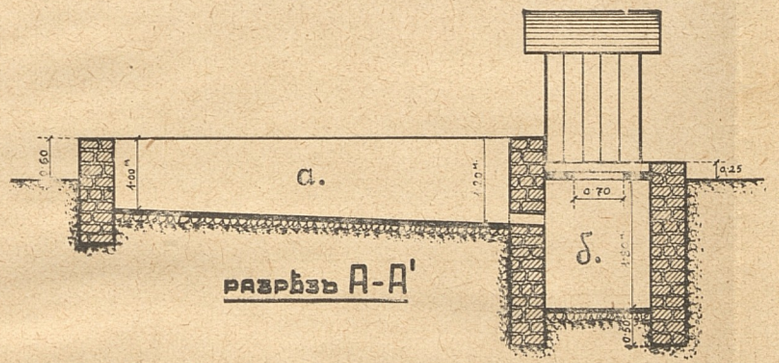

РАЗРѢЗЪ А-А'

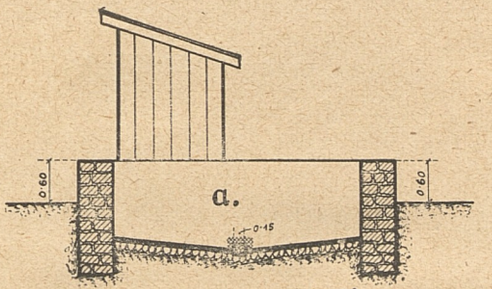

РАЗРѢЗЪ Б-Б'

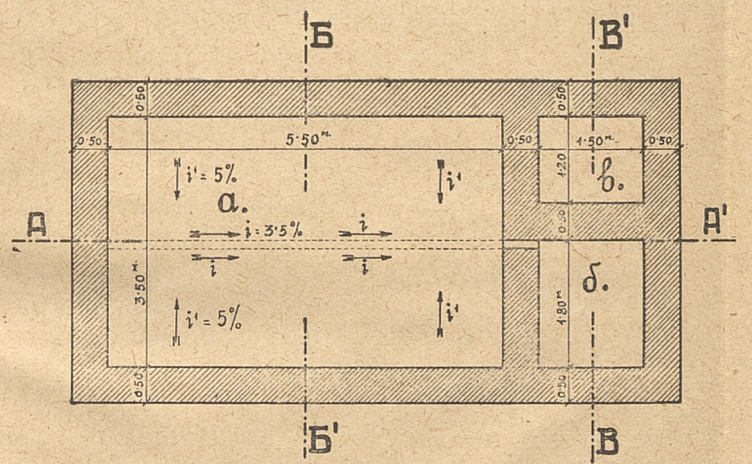

ХОРИЗОНТАЛЕНЪ РАЗРѢЗЪ

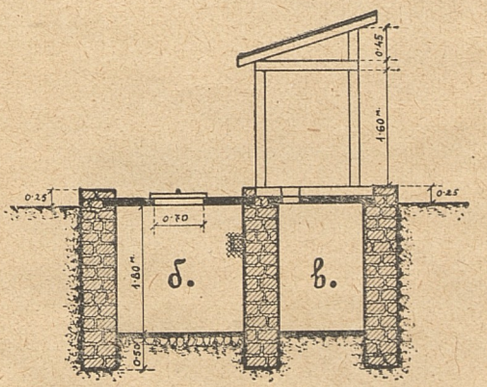

РАЗРѢЗЪ В-В'

ЛЕГЕНДА:

а/. ТОРИЩЕ
б/. ПИКОЧНА ЯМА
в/. КЛОЗЕТНА ЯМА

НАСТАВЛЕНИЯ ЗА СТРОЕЖА:

1/. СТЕНИТѢ СЕ ИЗГРАЖДАТЪ ОТЪ КАМЕННА ЗИДАРИЯ НА ВАРОВЪ РАЗТВОРЪ 1:3

2/. ДЪНОТО НА ТОРИЩЕТО СЕ НАСТИЛА СЪ КАМЪНИ ВЪРХУ КОИТО СЕ НАЛИВА 15 СМ. ПЛАСТЪ БЕТОНЪ ПРИ СЪСТАВЪ 1:2:4.

НЕОБХОДИМИ МАТЕРИАЛИ:

КАМЪНИ: 38 м.³
ГАСЕНА ВАРЬ: 3·3 м.³
ЦЕМЕНТЪ: 20 ТОРБИ
ПѢСЪКЪ: 12 м.³
ИЗКОПИ: 46 м.³

ПЛАНЪ НА ТОРИЩЕ
ЗА 8-10 ГЛАВИ ЕДЬРЪ ДОБИТЪКЪ
М= 1:50

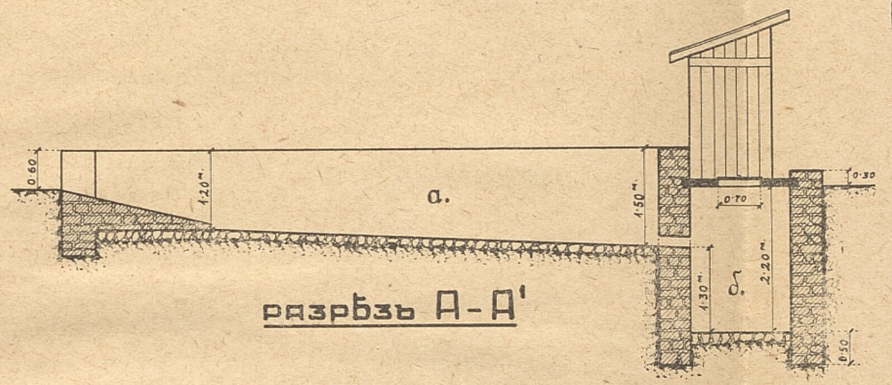

РАЗРѢЗЪ А-А'

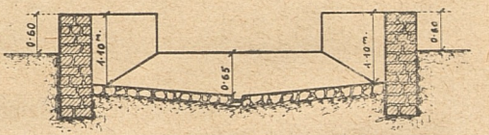

РАЗРѢЗЪ Б-Б'

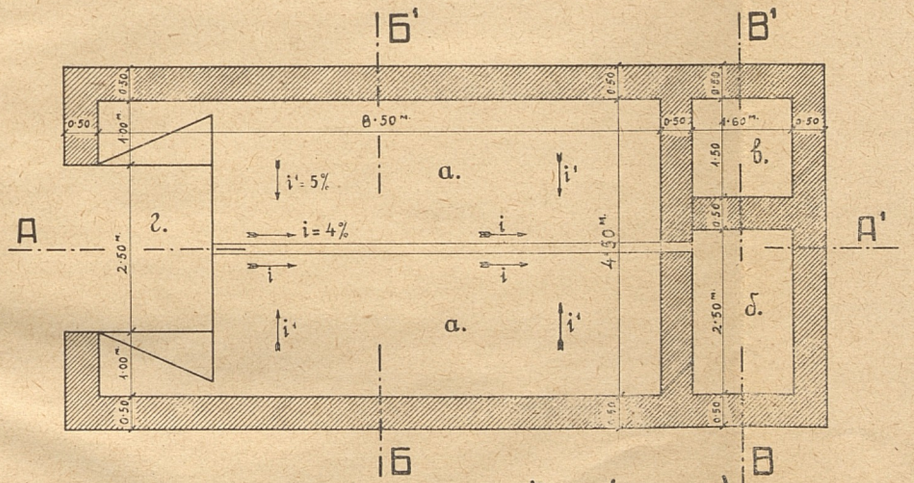

ХОРИЗОНТАЛЕНЪ РАЗРѢЗЪ (ПЛАНЪ)

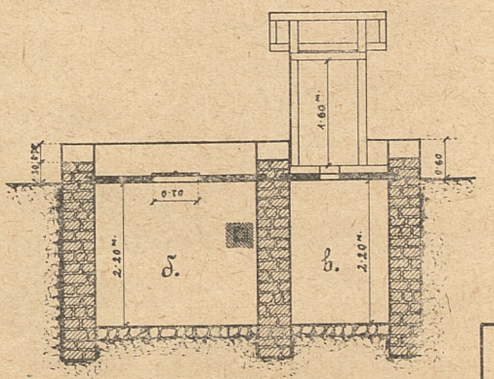

РАЗРѢЗЪ В-В'

ЛЕГЕНДА:

а/. ТОРИЩЕ
б/. ПИКОЧНА ЯМА
в/. КЛОЗЕТНА -"-
г/. РАМПА

НАСТАВЛЕНИЯ ЗА СТРОЕЖА:

1% ТОРИЩЕТО СЕ ПРАВИ СЪ 2 НАКЛОНА: а). ПО ДЪЛЖИНАТА, КЪМ ПИКОЧНАТА ЯМА - $i=4\%$ (4 СМ./М.), И б). ПО СРѢДАТА, КЪМ ОТОЧНИЯ КАНАЛЪ - $i'=5\%$.
2% СТЕНИТѢ НА ТОРИЩЕТО СЕ ИЗГРАЖДАТ ОТЪ КАМЪНИ СЪ ВАРОВЪ РАЗТВОРЪ 1:3.
3% ДЪНОТО СЕ НАСТИЛА СЪ КАМЪНИ, СЛЕДЪ КОЕТО СЕ НАЛИВА СЪ БЕТОНЪ 15 СМ.Д.
4% РАМПАТА - ОТЪ КАМ. ЗИДАРИЯ

НЕОБХОДИМИ МАТЕРИАЛИ:

1% КАМЪНИ: 56 м.³ 4% ГАС ВАРЬ: 5·6 м.³
2% ПѢСЪКЪ: 18 м.³ 5% НЗИКОПИ: 93 м.³
3% ЦЕМЕНТЪ: 42 ТОРБИ

ПЛАНЪ НА ТОРИЩЕ

ЗА 18-20 ГЛАВИ ЕДЪРЪ ДОБИТЪКЪ

М= 1:50

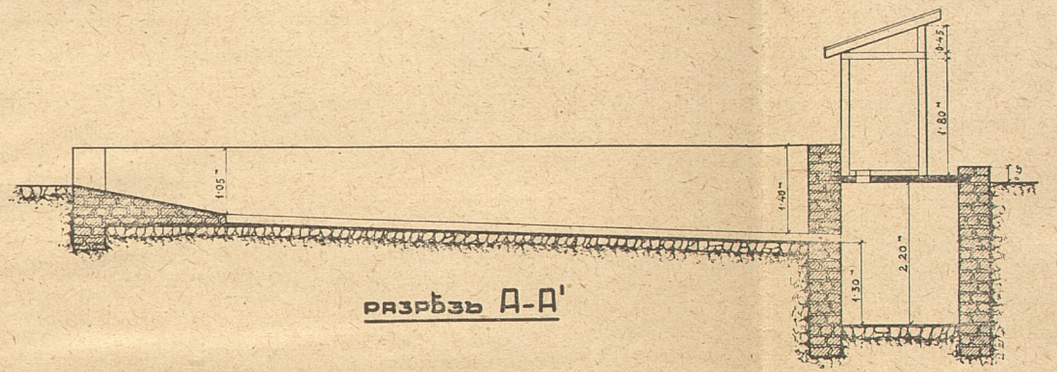

РАЗРѢЗЪ А-А'

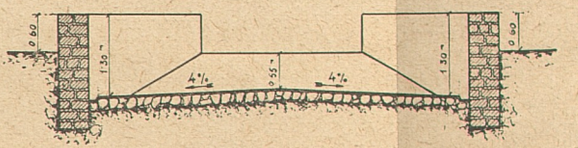

РАЗРѢЗЪ Б-Б'

ЛЕГЕНДА:

а/. ТОРИЩЕ
б/. ПИКОЧНИ ЯМИ
в/. КЛОЗЕТНА ЯМА
г/. РАМПА

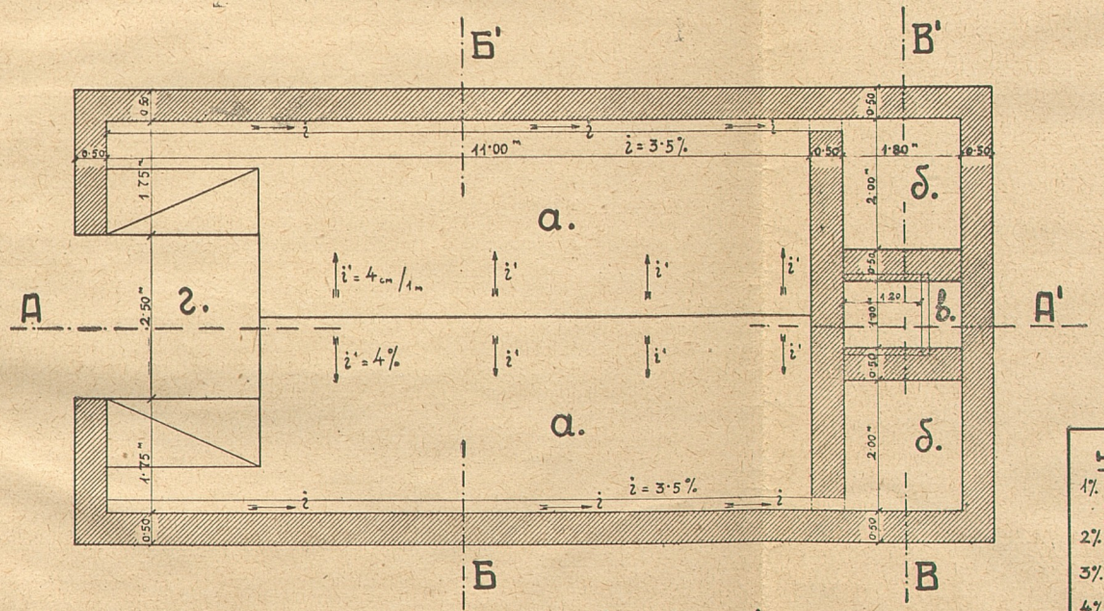

ХОРИЗОНТАЛЕНЪ РАЗРѢЗЪ (ПЛАНЪ)

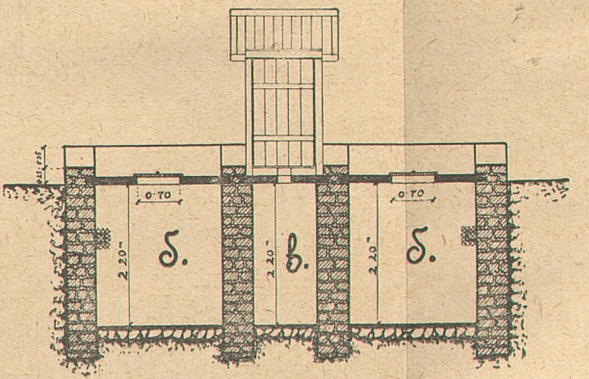

РАЗРѢЗЪ В-В'

НАСТАВЛЕНИЯ ЗА СТРОЕЖА:

1% ТОРИЩЕТО СЕ ПРАВИ СЪ 2 НАКЛОНА: а/. ЕДИНЪ ОТЪ СРѢДАТА КЪМЪ ОТОЧНИТѢ КАНАЛИ i' = 4% (4 СМ. НА 1 МЕТ.), б/. ОБЩЪ НАКЛОНЪ КЪМЪ ПИКОЧНИТѢ ЯМИ: i = 3·5%.

2% СТЕНИТѢ СЕ ИЗГРАЖДАТЪ ОТЪ КАМЪНИ НА ВАРОВЪ РАЗТВОРЪ ОТЪ ОБ. ГАСЕНА ВАРЬ 1:3.

3% ДЪНОТО НА ТОРИЩЕТО СЕ НАСТИЛА СЪ КАМЪНИ, КОИТО СЕ НАЛИВАТЪ СЪ БЕТОНЪ - 15 СМ. - 1:2:4.

4% РАМПАТА СЕ ПРАВИ ОТЪ КАМЕННА ЗИДАРИЯ, СЪ НАКЛОНЪ 6% (6 СМ. НА ЕДИНЪ МЕТЪРЪ).

НЕОБХОДИМИ МАТЕРИАЛИ:

1% КАМЪНИ: 87 м³
2% ГАСЕНА ВАРЬ: 7 м³
3% ПѢСЪКЪ: 30 м³
4% ЦЕМЕНТЪ: 70 торби
5% ИЗКОПИ: 115 м³
6% НАКЪЛЪ: 9 м³